

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Mechiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1 - c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 25 — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 2.000 — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000 — Poštni čekovni
račun: Trst štev. 11-7223.

Leto XI. - Štev. 38

Trst - Gorica, 20. septembra 1957

Izhaja vsak petek

Popolna Adenauerjeva zmaga

Nemške volitve so ponovno izpričale moč svobode in demokracije in razhudile zatiralce

Parlamentarne volitve v Zahodni Nemčiji niso prinesle Adenauerju in njegovi krščansko-demokratski stranki samo navadno zmago, temveč pravi trijumf: dobili so absolutno večino glasov, ki so se v primerjavi z volitvami leta 1953 povečali za nad 2.500.000, in v novi poslanski zbornici bodo krščanski demokratje sami imeli večino 22 poslancev. Od skupnih 497 članov, kolikor jih bo štel novi Bundestag, jih bo namreč nanje odpadlo 270 (doslej 255). To se pravi, da bi krščanski demokratje lahko sami vladali Zahodni Nemčiji, vendar pa so njihovi predstavniki takoj po volitvah izjavili, da so pripravljeni sestaviti vladno, skupno z Nemško stranko.

Tudi socialni demokratje, ki sicer niso dosegli svojega cilja, t. j. niso porazili krščanskih demokratov, so s svojim volilnim uspehom lahko kar zadovoljni. Tudi oni so dobili dober poldrugi milijon glasov več kot leta 1953, vendar morajo ta rezultat v znatni meri pripisati nenaproseni komunistični podpori. Ta stranka je namreč zdaj v Zahodni Nemčiji prepovedana, leta 1953 pa je dobila približno en milijon glasov. Po navodilih iz Vzhodne Nemčije so namreč komunisti glasovali za socialiste. V novem Bundestagu bodo socialni demokratje zdaj imeli 168 poslancev (doslej 159). S tem, da imajo zdaj sami nad eno tretjino poslancev, so v položaju, da sami lahko preprečijo vsako ustavno spremembo, česar v starem parlamentu niso mogli.

Kakor so pokazale nedeljske volitve, se zahodnonemška demokracija odločno usmerja k preizkušeni anglosaškemu tipu dvostrankarske demokracije. Obe glavni stranki sta izšli iz volilnega boja okrepljeni. V novem parlamentu bosta nosili glavno odgovornost za vse politične odločitve, krščanski demokratje za vladno, socialni demokratje pa za vodstvo in zadržanje opozicije. Dve glavni manjši stranki sta utrpele sorazmerno precejšnje izgube (liberalci skoraj 10 odstotkov glasov, stranka beguncev pa skoraj 15 odstotkov), medtem ko sta nadaljnji dve manjši stranki, Nemška stranka in Stranka Rajha, čelo pridobili nekaj glasov. Ostale stranke, ki so na teh volitvah prve nastopile, so zabeležile le malenkostni uspehi, nobena takega, da bi imela v parlamentu kakšnega zastopnika. Nemški volilni zakon namreč določa, da je od razdeljevanja mandatov izključena vsaka stranka, ki ne dobi vsaj pet odstotkov glasov, ali katere kandidati ne zmagajo vsaj v treh volilnih okrožjih. Prvemu pogoju so zadostili samo liberalci, drugemu pa Nemška stranka. Tako bodo v parlamentu, poleg krščanskih demokratov in socialnih demokratov zastopani samo še liberalci z 41 poslanci (doslej 36) in Nemška stranka s 17 poslanci (doslej 33). V novem Bundestagu bo tudi 22 poslancev, ki jih bodo izvolili v zahodnem Berlinu, vendar ti ne bodo imeli glasovalne pravice.

Voditelja obeh strank, ki sta na volitvah dobila največ glasov, sta v ponedeljek dala novinarjem svoje izjave. Adenauer je poudaril, da je z volilnim izidom za nadaljnja štiri leta zagotovljeno nadaljevanje dosedanje nemške politike, in da leta bodo pomembna ne samo za Nemčijo temveč tudi za ves svet. Na drugi strani pa naj bi te volitve pokazale, da je krščanski demokratom uspelo prebrati posebno med mlajše delece, tako da si odslej nobena nemška stranka ne bo mogla več prisvajati izključno pravico, da je edina predstavnica delavskega razreda. S tem je Adenauer očitno mislil

na socialne demokrate. Socialdemokratski voditelj Ollenhauer pa je izjavil, da je njegova stranka zadovoljna z volilnim izidom, čeprav ji ni prinesel zmage. Ni se ji posrečilo prepričati, da ne bi Adenauerjeva stranka dosegla absolutne večine, vendar je sama dosegla enotretjinsko večino, kar se je zgodilo prvič po vojni. Povečala je tudi število dobjenih glasov in število poslanskih mandatov.

V splošnem se lahko reče, da zahodnonemške volitve niso prinesle presenečenja, odstranjen je bil negotovosti in morebitni dvomi o bodoči nemški politiki. Adenauer, ki se je lahko skliceval na povojni nemški gospodarski čudež v notranji in vztrajanje pri zahtevi po združitvi svobodne Nemčije v zunanji politiki, je obilno izkoristil svoje argumente, proti katerim socialni demokratje niso imeli otipljivih protidokazov. Blaginja in gospodarska moč Nemčije raste in namesto zvestobe zahodnemu zavezništvu je bilo nevhvaležno pridigati popuščanje negotovim sovjetskimi obljubam. Komunistično zavezništvo in podpora vzhodnoevropskih satelitskih radijskih postaj sta Ollenhauerju in njegovi stranki prej škodila kot koristila.

Kakor se Zahod v celoti veseli izida zahodnonemških parlamentarnih volitev, prav tako se Vzhod razburja in trdi, da so bile te volitve nedemokratske, ker so krščanski demokratje izkoristili parole, na katere so se lahko opirli. Tako n. pr.

beremo v titovskih listih, da je Adenauer demagoško izkoristil uspehe svoje vlade na gospodarskem področju, pri tem pa pozablja, da se drugje, v ljudskih demokracijah, pošilja v ječe ali celo strelja na tiste, ki se upajo protestirati proti



bednim življenjskim razmeram, kje šele, da bi se dovolilo kakšni opoziciji, da bi poskusila takšno nezadovoljivo stanje odpraviti.

SEDANJI IN PREJSNJI VOLILNI IZIDI

Krščanski demokratje	14.998.754	(12.443.981)	50,18 odst.	(45,2)
Socialdemokratje	9.490.726	(7.944.943)	31,75 odst.	(28,8)
Liberalni demokratje	2.304.846	(2.629.163)	7,71 odst.	(9,5)
Stranka beguncev	1.373.001	(1.616.953)	4,59 odst.	(5,9)
Nemška stranka	1.006.350	(896.228)	3,36 odst.	(3,2)
Stranka Rajha	307.310	(295.739)	1,02 odst.	(1,1)
Federalistična zveza	254.071	—	0,85 odst.	—
Stranka danske manjšine	32.260	—	0,1 odst.	—
Druge stranke	118.628	—	—	—

OB GOMULKOVEM OBISKU V JUGOSLAVIJI

Tito zameta narodni komunizem in se ponovno podreja vodstvu Sovjetije

V zvezi z obiskom poljske delegacije v Jugoslaviji, katero je vodil Gomulka, je svetovno časopisje na veliko ugibalo, kdo bo pravzaprav koga za nekaj pridobil, oziroma prepričal: ali Tito Gomulko ali Gomulka Tita. Tisti, ki so menili, da gre za prvo večjo zunanjo manifestacijo preokreta Gomulke k nekakšnemu narodnemu, Titovemu režimu, podobnemu komunizmu, so pozabili, da je Gomulka že ponovno zavzel precej kritično stališče do titovstva. Jugoslovanski komunistični režim je sicer pripravil Poljakom nadvse prišrčen in slaven sprejem, poljske goste so vodili po vseh važnejših področjih države, od daleč so jim pokazali tudi Trst, toda poznavalce razmer ni presenetilo, ko so se že prve dni začeli širiti glasovi, da med poljsko delegacijo in jugoslovanskimi voditelji ni prave istovestnosti pogledov. Prva močna manifestacija tega so bile Gomulkove izjave, s katerimi je podčrtal, da pripada Sovjetski zvezi pač vodilna vloga v komunističnem svetu. To je bila za titovce kaj neprijetna zadeva, saj je poljski vodja z njo zanikal pravilnost osnovnega stališča, na katerega so se titovci postavili ob izbruhu svojega spora s Kominformom.

Razloga je bila dvojna: ali se Gomulka pretvarja ali pa je zares prepričan zagovornik Moskve in je prišel v Beograd z namenom, da Tita še bolj naveže na Sovjetsko zvezo, oziroma ga prepriča o potrebi tesnejšega sodelovanja s to vodilno komunistično silo. Tuji dopisniki so poročali, da je v jugoslovanskih političnih krogih prevladovalo prvo mnenje. Dejali so, da je Gomulkov položaj pač težak in da mora zato na nek način zadovoljiti Sovjetsko zvezo, ki je že tako in tako sumljivo gledala na ta poljsko-jugoslovanski sestanek. Nihče pa ni pričakoval, da bo kmalu nato sam Tito priznal pravilnost Gomulkove teze in da bo, kar je še važnejše, enostavno spodbil noge vsem tistim zahodnim teoretikom, ki so zadnje leta toliko pisarili o tako imenovanem narodnem komunizmu. Njegovi postopni demokraciji itd.

Preteklo nedeljo je namreč poljska partijska in vladna delegacija priredila na Dedinju slavnostno kosilo, katerega se je udeležil tudi Tito. V odgovoru na izvajanje Gomulke, ki je med drugim dejal, da so Poljaki v svoji izgradnji zna veliko uporabljali izkušnje prve dežele socializma Sovjetske zveze, se je tudi Tito dotaknil položaja, ki ga ima ta država v skupnosti komunističnih dežel. Potem ko je rekel, da Jugoslavija sodeluje s Sovjetsko zvezo na osnovi popolne enakopravnosti, je nadaljeval: »Zato,

tedaj ko govorimo o lastnih poteh, tega ni treba razumeti dobesedno oziroma tako, da gremo po lastni poti v vsakem ožiru, v vseh stvareh... Ko govorimo o vodilni vlogi Sovjetske zveze — jaz pa bi rad tudi o tem danes izrekel nekaj besed — mislimo na vodilno vlogo v tem smislu, da je kot prva dežela socializma najbolj odgovorna za ohranitev miru, za pravilne odnose med deželami, ki gradijo socializem, in za to, da ima kot dežela, v kateri so izvedli Oktobrske revolucije, obveznosti pred mednarodnim proletariatom in progresivnimi silami sploh. V tem je njena vodilna vloga, kajti nobena druga dežela nima toliko materialnih in vseh drugih možnosti, kot jih ima Sovjetska zveza. Te velike vloge prvi deželi socializma ne odrekamo.»

S takšnimi in podobnimi rožicami je torej Tito le dejansko priznal vodilno vlogo Sovjetske zveze, s čemer je v bistvu potrdil Gomulkov koncept. Teorije o narodnem komunizmu pa je Tito enostavno proglasil za neumnost. »Želim, tovariši,« je dejal, »naj bi prav Poljska in Jugoslavija, ki jima mnogi očitajo, da gojita nekakšen narodni komunizem, kar je po mojem mnenju neumnost, pokazali, da ne sprejemata nobenega narodnega komunizma, ker je to tudi nemogoče in je v nasprotju s celotnim pojmom internacionalizma, marveč, da s svojim zaupanjem in stališčem prispevata k temu, da socialistične dežele zares konstruktivno sodelujejo med seboj.«

Torej: komunistična solidarnost nad vse. V trenutku, ko je bila komunistična diktatura na Madžarskem v nevarnosti, je bil za Tita potreben in opravičljiv tudi sovjetski oboroženi napad na madžarske množice, ki so zahrepenele po svobodi. In da bi se kaj takega še kje ne ponovilo, da bi se manjši narodi še kje ne poskušali otrestiti komunističnega jarma, pridiga danes vzajemnost vseh komunističnih režimov.

Tito v svojem precej polemičnem govoru seveda ni mogel mimo tega, da ne bi poudaril avtonomnosti svojega režima. Zahodni opazovalci opozarjajo predvsem na to dejstvo, toda značilnost novejšega razvoja Titove politike ni v tem, temveč v postopnem, vse tesnejšem vključevanju v komunistični svet, svet, ki ga vodi Moskva.

To prihaja do izraza tudi v zaključnem poročilu. Tako se je Jugoslavija obvezala, da se bo v primeru nevarnosti za mir posvetovala s Poljsko. S tem je prvič priznala in se tudi obvezala, da bo do njene zadevne odločitve odvisne tudi

Svetovna vest je obsodila krvavo sovjetsko napadalnost

Od 80 prisotnih držav na Glavni skupščini OZN jih je 60 glasovalo za obsodbo

Z odobritvijo resolucije o Madžarski je Glavna skupščina Združenih narodov pretekli teden zaključila svoje izredno zasedanje. Za resolucijo, ki predstavlja prvi klic svetovne in človečanske vesti, je glasovalo 60 držav. Proti je glasovalo deset komunističnih držav, med njimi tudi Jugoslavija, deset pa se jih je glasovanja vzdržalo.

Spomenica hvali delo preiskovalne komisije Združenih narodov, v kateri so bili samo zastopniki manjših držav, Danske, Urugvaj, Avstralije, Ceylona in Tunizije. Kakor je znano je ta komisija po številnih zaslišanjih, ki jih je izvedla v Evropi, izdala obširno poročilo, v katerem je ugotovila povsem ljudski značaj lanske madžarske vstaje. Obtožila je Sovjetsko zvezo, da je v nasprotju z listino Združenih narodov oropala Madžare svobode. Prepričala se je, da je sedanji Kadarjev režim prišel na oblast zgolj s pomočjo sovjetskih tankov in proti volji madžarskega ljudstva. Prav tako je komisija ugotovila, da so Sovjeti odpejali v pregnanstvo na tisoče ljudi ter so s tem grobo in nečloveško kršili ženevsko konvencijo o ravnanju s prebivalstvom ob nemirih in vstajah.

Vse to, kar je preiskovalna komisija ugotovila, so pretekli teden Združeni narodi — izjemo komunističnih držav ter Indije, Finske in arabskih dežel, ki so se glasovanja vzdržale — tako rekoč soglasno potrdili. V svoji resoluciji obtožujejo Kadarjevo vladno tudi kršitve mirovne pogodbe. Sovjetsko in madžarsko vladno pozivajo, naj ustavita zatiranje in naj spustijo svobodo in neodvisnost madžarskega ljudstva. Deportirance naj spustijo domov.

Tekom razprave o resoluciji so komunistični zastopniki storili vse, kar so le mogli, samo da bi zavirali razpravljanje, posebno pa sprejem tako težke obsodbe. Madžarski poslanec je govoril skoro dve uri, poljski predstavnik pa je pozabil na

vse nekdane izjave solidarnosti poljskega ljudstva z madžarskimi rodoljubi ter je dejal, da madžarska razprava v Združenih narodih vznemirja mednarodni položaj in da predlagana spomenica nima nobenega smisla.

V odgovor na utemeljeno in v dolgi debati pretehtano resolucijo je predstavnik madžarskega zunanjega ministrstva še isti dan, v soboto, izrazil prepričanje, da madžarska vlada ne bo dovolila nobenega obiska kake politične osebnosti, ki bi prišla z namenom, da se vmešava v madžarske notranje zadeve. Madžarska vlada namreč sodi, da bi naloga, ki so jo zaupali princu Vajtajakonu, imela prav ta namen. Predstavniki je nadalje poudarili, da bi madžarska vlada prav rada sprejela obisk generalnega tajnika OZN Hammarskjöldja, tudi princa Vajtajakone ali katerekoli druge osebnosti mednarodnega življenja, vendar v času, ki bo ustrezal obema strankama in pod pogojem, da bi bil obisk zasebnega značaja!

Kadar ne mara prič

Ponavlja se torej ista pesem kakor po lanskem zatritju ljudske vstaje: Kadar še vedno ne mara prič. Položaj v deželi še vedno ni takšen, da bi lahko pustil vanjo tuje goste. Kakor je lani odrekel vstop Hammarskjöldu ter je dejal, da pride generalni tajnik OZN lahko kasneje, ko ne bi mogel nič več videti in še o nčemer prepričati, prav isto ponavlja Kadar tudi danes.

In položaj na Madžarskem je res še napet, narod se ni pomiril z vsiljeno diktaturo. Še vedno se vrstijo ustrahovalni procesi, še vedno sledijo aretacije za aretacijo. Po zanesljivih virih v budimpeštanskih zaporih mučijo nekdanjega ministrskega predsednika Nagyja in ga skušajo pripraviti do izmišljenih priznanj, da bi lahko z njim priredili velik demonstrativni proces. V krogih madžarske emigracije so pa prepričani, da Nagy ne bo klonil in se boji, da bo tekom mučenja umrl.

Prav v petek, ko je debata o Madžarski dosegla v Združenih narodih svoj višek, je sovjetska uradna agencija Tass poročala, da so aretirali nadaljnjih 35 madžarskih rodoljubov, ki so se udeležili oktobrske vstaje. Uporniki so delovali na področju Miškola v severni Madžarski in omenjeno sovjetsko poročilo trdi, da so imeli stike s tujino. Upor na Madžarskem torej ni še popolnoma zatrt in podobna poročila o aretacijah samo potrjujejo, da vlada v deželi pravi teror. Tuja prisotnost bi bila v takšnih okoliščinah za Kadarja in Sovjete zares neprijetna!

Zadržanje Titove vlade

Posebno poglavje na tem zasedanju Glavne skupščine Združenih narodov, kakor v madžarskem vprašanju sploh, pa predstavlja zadržanje Tita in njegovih opolnomočenih predstavnikov. Medtem ko so se titovci ob izbruhu upora solidarizirali z Nagyjem in so obsodili najprej Geroeja, nato Kadarja, je Tito po drugi sovjetski oboroženi intervenciji naenkrat spremenil stališče. Z njim so ga spreminili tudi njegovi sodelavci.

Nasprotje je jasno, da bolj biti ne more. Isti dr. Jože Brilej, ki je tudi na tem zasedanju Glavne skupščine zastopal Jugoslavijo, je n. pr. ob priliki lanske debate o Madžarski v OZN, 8. novembra 1956, dejal: »Tu je vprašanje vmešavanja sovjetskih čet v notranje zadeve Madžarske. O stališču, ki ga zavzema glede tega moja vlada, ne more biti nobenega dvoma. Mi smo vedno nasprotovali vsakemu poseganju tujih oboroženih sil v notranje zadeve neke dežele, in to poseganje nasprotuje tudi osnovnim načelom, na katerih stoji vsa zunanja politika naše domovine... Jugoslavija je vedno močno zagovarjala linijo nevmešavanja v notranje zadeve Madžarske in popolno spoštovanje njenih suverenih pravic. Čim manj bo vmešavanja od katerekoli strani v njene notranje zadeve, toliko bolj bo to za madžarski narod in za mir v svetu. Madžarski narod je gotovo dovolj zrel, da bo lahko uredil svoje lastne probleme v skladu s svojimi interesi in željami.«

Tudi Tito je 11. novembra lani v svojem govoru v Pulju dejal, da je bila velika napaka klicati sovjetsko armado, ko so bile demonstracije še v teku. Sploh je velika napaka klicati na pomoč armado neke druge države, tudi če pride do nekega streljanja. To je še bolj razburilo narod in tako je izbruhnil spontani upor...

Vkljub temu spoznanju pa je Tito opravil drugo sovjetsko intervencijo, kajti takrat je šlo, po njegovem, za preprečitev protirevolucije, za ohranitev komunističnega režima. In tako je isti dr. Jože Brilej, ki je lani tako odločno obsodil sovjetsko vmešavanje na Madžarskem, letos, skupno z delegati Sovjetske zveze in drugih komunističnih dežel, složno glasoval proti resoluciji, s katero je 60 držav pravzaprav samo ponovilo to, kar so pred nepolnim letom dni branili in trdili tudi jugoslovanski državniki.

Vizualni T I z G I O R I Š M - K N U D E G A

Nekaj načelnih vprašanj Pivkova zamisel 1. 1917

Gospodu ravnatelju prof. Fabbrovichu in dnevniku »Il Gazzettino«

4. t. m. je »Il Gazzettino« prinesel na goriški strani razgovor, ki ga je njegov sodružnik imel s prof. Emanuelom Fabbrovichem, ravnateljem italijanske klasične gimnazije in liceja »Dante Alighieri« v Gorici. Razgovor nas zanima, ker se je dotaknil tudi zadeve ureditve in poslovanja šol s slovenskim učnim jezikom po znanem nezadovoljivem kriteriju paralelke zraven italijanskih šol.

Ravnatelj g. prof. Emanuel Fabbrovich je v omenjenem razgovoru povedal, da se zadevno vprašanje že dolgo časa pretresa in da spisi ležijo po mizah ministrstva za javno prosveto v pričakovanju ukrepa, »ki naj ostvari načrt zedinjenja, ki se nam zdi naraven in logičen« (che renda esecutivo questo che ci pare naturale e logico progetto di unitarietà).

»Z dvema ločenima šolama ne bi mogli učinkovito nadzirati dveh profesor-skih zborov — je dejal g. ravnatelj Fabbrovich in nadaljeval: zato bo res potrebno, če se to zedinjenje izvrši, da najdeta obe šoli svoj sedež v enem in istem poslopiju, to je v tem tu, ki že gostuje italijansko šolo, in ki bi s tem pridobilo še večjo in uglednejšo stvarnost. To velja seveda tudi za ravnatelja, ki mi bodo v službi sledili, kajti naravno je, da me ne skrbi za mojo osebo, ampak za učinkovitost in delujoče vodstvo tega zavoda, ki je najstarejši v tem mestu in ki zadeva eno od najbolj resnih vrst učenja.«

Proti ureditvi slovenskega šolskega vprašanja z enostavno uvedbo slovenskih paralelek zraven italijanskih šol so se že izrekle prav vse slovenske organizacije na Goriškem in Tržaškem, tako zaradi pravice do avtonomne šole, ki Slovincem pritiče tako, kakor na primer Nemcem na Tirolskem, kakor tudi zaradi tistega učinkovitega nadziranja profesor-skega zbora ter učinkovitega in delujočega vodstva šole kot take, ki posebno zanimata g. ravnatelja prof. Fabbrovicha in za kar mu seveda gre čast in hvala. Nedvomno ima g. ravnatelj prof. Fabbrovich velike zmožnosti in zasluge na šolskem področju, posebno kar se tiče nadziranja profesor-skih zborov in pa vodstva šole. Priznati moramo tudi to, da iz njegovih izjav, kot jih je »Il Gazzettino« prinesel, ne zveni kakša osterost proti Slovincem in slovenski šoli. Zato vzamemo njegove izjave kot izraz lojalnosti in poštenosti učenega šolnika in voditelja šole na znanje.

Toda v kolikor nam je znano, g. ravnatelj prof. Fabbrovich ne obvlada slovenskega jezika, zato ne razumemo, kako bi mogel on učinkovito nadzirati slovenski profesor-ski zbor in sploh slovensko šolo v njenem delovanju, uspehu ali neuspehu, kajti specifična naloga ravnateljev šol ni samo »da nadzirajo prisotnost ali odsotnost profesorjev, dijakov in drugega osebja, ampak tudi poučevanje v šoli, izpraševanje dijakov, popravljanje nalog itd.«

Slovinci se zavzemamo proti sistemu slovenskih paralelek zraven italijanskih

šol prav zato, ker vemo, da ne bodo delovale in žele uspeha, kaj šele učinkovitega prav zato, ker ne bodo imele slovenskega vodstva.

Da bodo tisti italijanski krogi, tudi zakonodajni, ki mislijo ponižati slovenske šole na stopnjo paralelek, bolje razumeli nesmisel take ureditve, si jih dovoljemo vprašati: »Ali menijo, da bi italijanske šole mogle uspevati, če bi jih vodil, recimo, slovenski ali nemški itd. ravnatelj, ki italijansko ne obvlada?«

Vsak pameten človek bo odgovoril, da ne! Zakaj torej ustvarjati slovenske paralele na italijanskih šolah, če ni vodstva, ki obvlada književni slovenski jezik?...

Obstoj pa še druga nevarnost: da bodo ravnatelji, ki slovenskega književnega jezika ne obvladajo, morda tudi nehoti nameščali na slovenske paralele take učne moči, ki slovenskega književnega jezika ne obvladajo, in bodo v škodo, kaj šele v učinkovitost delovanja in uspeha slovenskih razredov.

Ne maramo biti ponižani na stopnjo manjvrednih državljanov, ker nam 3. člen ustave določuje enako državljanstvo kot vsem državljanom sploh, ne glede na pleme, jezik itd. Naša zahteva po avtonomni slovenski šoli s slovenskim vodstvom je torej že iz zgoraj navedenih razlogov utemeljena.

Tistim pa, ki iz škodoželjnosti in v slabši veri govorijo o stroških, ki gredo za slovenske šole, moramo odgovoriti: kam pa je šel ves davek, ki smo ga Slovinci iz vse Julijske krajine plačevali v tistih dolgih letih, ko nam fašistična Italija ni priznavala niti enega samega razreda slo-

venske šole? In še to: v notranjosti italijanske republike obstajajo šole z nizkim številom dijakov, tako na primer v krajih Ivrea, Saluzzo itd.

Davek, ki ga Slovinci v Italiji plačujejo, ni njihova stvar, in naši mladeniči vendar služijo v italijanski vojski!

Praznik grozdja

Kakor smo že poročali, bodo v nedeljo priredili po raznih krajih praznovanje grozdja. Na ta način poskušajo tudi pri nas popularizirati uživanje tega sladkega, okusnega in zdravega sadu božjega. V naši okolici so posebno vneti Kriminčani, ki se bodo tudi v nedeljo spet postavili. Na sporedu so alegorični vozi in druge zanimivosti.

SLOV. KAT. PROSV. DRUSTVO V STEVERJANU

vabi na
Praznik grozdja

ki bo v nedeljo 22. t. m. ob 15 uri v Borovcih v Steverjanu. — Go-stovalci Slovinci oder iz Trsta z Govekarjevimi

DESETIMBRATOM
režira prof. Jože Peterlin
vmes poje Steverjanski p. zbor

Avto-bus iz Gorice vozi izpred Ribljeve postaje s sledečim urnikom: ob 14.30 in 15.30 nazaj pa ob 18. - 19. - 21. uri in pa 22.30.

Deseta obletnica mirovne pogodbe

V soboto, nedeljo in ponedeljek, 14., 15. in 16. t. m., so proslavljali deseto obletnico izvršitve mirovne pogodbe tostran državne meje, kakor tudi v Novi Gorici, na oni strani.

Tam so slavili osvoboditev in priključitev k Jugoslaviji slovenskega zaledja Gorice; tu pa zopetno izvrševanje italijanske vrhovnosti po odhodu zaveznikov zasedbenih čet.

Tu so za to priložnost bili nalepljeni po zidovih razni proglaš, tudi taki, kot n. pr. oni goriškega župana, ki je klical na vrnitev Jugoslaviji odstopljenega ozemlja.

Približno take vsebine je bil tudi proglas predsednika goriškega provincialnega sveta in prav zaradi tega jih primerjamo s proglaš, ki so bili izdani v Trzinu in ki bolj stvarno govoré o komunističnih naklepih, ki da so jim bli z izvršitvijo mirovne pogodbe v teh krajih prestrženi. Poudarjeno je: o naklepih komunistov vseh vrst, kar mi razumemo ne samo slovenskih, ampak tudi italijanskih.

V Gorici so otvorili razne naprave javnega značaja: novo šolo v Stražicah, novo mostič (passarello) čez Sočo v Podgori, stražnico na prelazu pod Rafutom, vodovod na Oslavju, otroški vrt pri Sv. Roku v Gorici in nove prostore občinske hiše.

Na Oslavju so se županu zahvalili zastopniki domačinov, ki mu jih je predstavil svetovalec dr. Siligoj. V svojem govoru je župan naglasil, da na tem področju biva Slovenci. Zato menimo, da bi dobro storil, če bi zraven italijanskega napisal na vodovodu postavili tudi slovenskega.

O tem vodovodu je bilo pisano in rečeno, da prebivalci, ki se ga bodo posluževali, ne plačujejo toliko davka, da bi z njim kriji stroške za njegovo zgraditev.

Župan pa je zvezi s tem dejal, da davek, ki ga tamkajšnji prebivalci plačujejo, golovo ne plača niti električne sile za dvigavanje vode, da pa je občina dolžna iz solidarnosti skrbeti za vse njene prebivalce enako.

Mi bi k temu dodali še sledeče: središče mesta, ki uživa največ dobrot, ne plačuje niti toliko davka, da bi z njim plačali stroške za zgradbo levega korza. V primerjavi z uživanjem vseh dobrot in z ozirom na dejstvo, da so prebivalci iz Oslavja in iz Sentmavra dobili vodo šele sedaj, ko pa davek občini plačujejo že odkar so pod njeno upravo, lahko rečemo, da so Oslavci in Sentmavci ta skromni vodovod že pošteno plačali.

V soboto 14. t. m. so odkrili tudi spomenik-glavo bivšega goriškega župana Bombija. Ta primerek si je nadel za časa fašizma, medtem ko je prej bil Bombig. Za časa fašizma je bil Bombi, ali Bombig imenovan za senatorja. Kot tak je v fašistični reviji »Gerarchia« napisal, da se Slovinci pod Italijo ni bati, ker da nimajo nobene narodne zavesti.

To njegovo domišljavo trditve so na laž postavili poznejši podvigi Slovincem na tem ozemlju. Nekdo je nekoč dejal, da ta trditve velja pač zanj, ker da je bila njegova mati Slovenka.

ŠOLSKE VESTI

Didaktični ravnatelj Goriča in Doberdoba sporočata, da je na razglasni deski v ul. Croce na vpogled prednostna lestvica prosilcev za začasna in nadomestna mesta na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1957-1958.

Ravnateljstvo Nižje srednje šole in Strokovne šole v Gorici sporoča:

Opozarjajo se učenci, ki so junija po-legali sprejemni izpit, da ta izpit ne nadomestja vpisa, zato se morajo v zgoraj imenovanem roku redno vpisati na šolo, ki jo nameravajo posecati.

Izpitni na osnovnih šolah

Jesenski rok izpitov se prične na vseh osnovnih šolah goriškega okrožja dne 23. septembra t. l. ob 8.30.

Podroben razpored je sledeči: 23. in 24. septembra izpiti čez 1., 2. in 4. razred na vseh šolah okrožja;

Če bi poslušali slovenskega poročnika, bi skrajšali prvo svetovno vojno za leto dni

Kakor poroča nedeljski »Il nuovo Corriere della Sera« so se v Tridentu zbrali veterani iz prve svetovne vojne, ki so se udeležili znamenite operacije Carzano v dolini Valsugana. Ta operacija je še prav posebno znamenita za nas Slovence. Udeleženci so proslavili 40. obletnico tega dogodka. Govoril je general Cesare Pettorelli Lalatta.

V noči na 18. september 1917 so nekateri naše patrulje alpincev in bersaljerje-kolesarjev prodirali sovražnikove postojanke na hudourniku Maso in se vgnezdili na postojankah Telve brez vsake italijanske topniške priprave in tudi brez slehernega avstrijskega odpora. Tako nenačakovano akcijo je obdajala skrivnost, ki v vojni odlikuje vsako presenečenje...

— Ze od julija tistega leta dalje je takratni major Cesare Pettorelli, ki je živel vel pod imenom svoje matere, Finzi, stopil v stik s slovenskim častnikom, poročnikom Ljudevitom Pivkom, ki se je iz domoljubnih slovenskih pobud uprl za-tiralnemu avstrijskemu režimu.

Pri sestankih v kraju Spera je slovenski častnik izročil majorju Pettorelliju tehnične načrte, ki so se nanašali na o-brambo in razporeditev avstrijskih čet v dolini Valsugana in v drugih tridentin-skih sektorjih. Italijansko vrhovno po-veljstvo bi po teh podatkih lahko organi-ziralo ofenzivo, ki bi italijanske čete pri-peljalo v Trident in za polno let skraj-šala padec habsburškega cesarstva.

Nerazumljivo je, da se je akcija mo-rala nenadoma ustaviti, potem ko so u-porniški avstrijski častniki (Slovinci) prekinili tok visoke napetosti v žičnih o-virah, upijali sprednje staze in z roč-nimi bombami v rokah čakali na alpince

in bersaljerje, ki so bili že na dogledu v Borgo Valsugana. To se je zgodilo zaradi obžalovane zmote, »katero so ustavili premike prve italijanske divizije, ki je imela nalogo, da do kraja izkoristi akcijo presenečenja na fronti dolžini nad enega kilometra.

V teku pomenkov, ki jih je vodil gen. Pettorelli Lalatta z udeleženci, je navedel tudi vzroke, ki so ukazovali ustavev akcije.

To je napisal »Corriere«. K temu poročilu milanskega dnevnika, bi ob tej znameniti štiridesetletnici do-dali nekaj misli, ki jih je napisal sam po-bornik zamisli predora »Suganski dol-ihi poročnik dr. Ljudevit Pivko, oziroma jih je prepisala njegova žena, gospa Ljud-mila, v knjigi »Dobrovoljci, bledvarji Jugoslavije«.

»Šele spomladi 1919 se mi je vrnil mož. In danes, ko pripisujem te vr-st, se mi zdi, da je slika taka: oni, ki so nosili idej: svobode v srcu in so zanj živeli in trpeli — so srečni, tudi če zanj trpe še danes; drugi pa, ki so se znali z njo okoristiti, jo teptajo z nogami.

Mi pa v trpljenju rastemo.«

(Ljudmila Pivkova, »Kriminala« 1925)

»Carzano je vas na Trentinskem v Ita-lijskem delu nekdanje Tirolske (V Suganski dolini, tri črti ur od mesta Bor-go na severovzhodno stran. Mimo Carza-na drvi gorski potok Maso izpod planine Val Piana in se izliva blizu Carzana v reko Brento.

Ob Masu je potekala leta 1916 in 1917 fronta med italijanskimi in avstrijskimi rovi.

Carzano je neznaten kraj. Zaslovel je po veleizdajniški aferi 17. septembra 1917, ki je vzbudila obilo polemike v avstrijskem časopisu, interpelacij nemških poslancev, poročil generalnega štaba in razburjanja v centralnih državah.

V 5. bataljonu I. bos-herc. polka so se organizirali zarotniki, ki so se lotili da-lekosežnega podjetja.

Iz avstrijskih linij so iskali zveze z narodnimi zastopniki v inozemstvu, po-nudili svoje moči zaveznikom in pripravljali poguben udarec Avstriji, ki naj bi razbil vso tirolsko fronto.

Zarotniki niso dosegli širokega strate-gičnega uspeha. Podjetje je propadlo za-radi nezaupanja poedinih italijanskih po-veljnikov, od čijih sposobnosti je bilo od-visno, da se prelom avstrijskih položajev izkoristi v polnem obsegu.

Izjava avstrijskega domobranskega mi-nistra (Dunaj, 2. junija 1918, »Deutsche Nachrichten«) dokazuje, da se je avstrij-sko vrhovno poveljstvo kmalu zavedelo, v kaki nevarnosti se je nahajala avstrij-ska fronta od Koroške do Svice. Mentor-ju domobranskega ministra v »Neue Freie Presse« se je zdelo potrebno, da opozori občinstvo na odvrgneno nevar-nost in da poudari nepregledne posledice »zločinškega« podjetja zarotnikov v ba-taljonu V. b. h. 1, ako bi ga Italijani bili spretno izrabili.

Do konca vojne so iskali krivce in preiskovali »carzansko izdajstvo«. Zabo-ji aktiv, ki jih hrani avstrijsko vojno ministrstvo na Dunaju o carzanskem do-godku, pa vendar ne govoré popolnoma jasno, kakšne cilje so imeli zarotniki. Njihove cilje označuje uvodni stavek v pismu, kojega so leti poslali devet ted-nov pred akcijo italijanskemu vrhovne-mu poveljstvu. Ta stavek se glasi: »Sma-tramo, da je možno preokreniti ravnotež-je vojnih sil pred namerazano nemško in avstrijsko ofenzivo ob Soči — Italiji in njenim zaveznikom.« korist.«

Carzanski uporniki so bili v Italiji pr-vi Slovani, prihajajoči iz avstrijske vojs-ke, katerim so redki poznavalci carzan-skega dogodka verjeli, da delujejo iz pre-pričanja, iz idealizma za osvobodjenje svo-jeja naroda in iz sovraštva do tlačitelj-ce Avstrije. Nad dve leti so že prihajali pred njimi slovanski ubežniki s fronte v Italijo, a vsem so tukaj jemali svobodo gibanja in delovanja. Carzancev pa v Ita-liji niso mogli smatrati za običajne u-bežnike in jih niso mogli kratko in malo zapreti v taborišče. Morebiti bi jih dole-gala ista usoda, toda iz previdnosti so si zasigurali že vnaprej osebno svobodo in neoviran odhod iz Italije.

Jugoslovanski dobrovoljski bataljon v Italiji, čigar temelj so istotako bili car-zanski zarotniki, je ostal do konca vojne osamljen — deloma po krivdi italijanske politike, še bolj pa zaradi motivov, ki so vodili jugoslovanske narodne zastopnike v inozemstvu. Vsekakor je pa zanimivo dejstvo, da se je v nam neprijetni Italiji lahko neovirano kretal jugoslovanski od-red in stopal z velikimi uspehi v borbo zoper Avstrijo.

Danes pa je že davno splošno znano, da so ustavev zgodovinske očitke za-povedovali razlogi, ki so že stoletje zna-ni pod imenom »sacro egoismo«. Vojna se je podaljšala samo zato, ker so bili po-budniki znamenitega načrta Slovinci.

Ali pa je bilo človeško opravičljivo, da se je vojna podaljšala za polno leto za-ardi takih pobud, je drugo vprašanje. Slo-vinci so storili svojo dolžnost, zato se vsaj izven domovine s pomosom spomi-njamo njihovih junaških naporov za nji-hov doprinos k zmagi v prvi svetovni vojni.

GOSPODARSTVO

STRELJANJE PROTI TOCI — Znani so sedaj statistični podatki o streljanju v letu 1956, katero se je vršilo pod nad-zorstvom ministrstva za kmetijstvo. Stre-ljanje namo zanima več ali manj vse naše kmetovalce, to je one, ki priznavajo u-činkovitost streljanja, kakor one, ki so nasprotnega mnenja. Vsa stvar je še ved-no v proučevanju in mnogo prispeva k temu tudi opazovanje posameznikov. Iz-sledki vsega tega so potem podani stati-stično.

V letu 1956 se je streljanje proti toči vršilo v 140 krajevnih območjih, v kate-rih je bilo zapadenih 551 občin, razde-ljenih v 26 provinc. V tem letu so prvič streljali tudi v provincah Rim in Pavla. Površina vsega območja je znašala 500 tisoč ha in po ogromni večini v severni Italiji. Strelnih postaj je bilo 9289, to je ena postaja na vsakih 54 ha povprečno, kar je seveda premalo in na škodo u-spešnosti streljanja. Streljanje se je vr-šilo v 878 slučajih in se je porabilo 99.086 izstrelkov, skoro vsi na višinah 1000-1500 metrov. Strošek je bil v vsakem strelnem območju različen, ker se nanaša na večjo ali manjšo potrebo streljanja. Znašal je od manj kot 1000 do nad 3000 lir na ha. Splošni strošek na ha je zna-šal 756,60 lir. Strošek e tem manjši, čim obširnejše je strelno območje, to se pravi: čim širše območje ima gotov konzor-cij za streljanje, tem manjši je potem strošek, ker so nevihte po navadi le lo-kalne.

Najvažnejše pa je vedeti, kaj mislijo o tem streljanju prizadeti kmetje. V ta na-men so bile koncem leta odposlane vprašal-ne pole na vse konzorcije za streljanje proti toči. Odgovorili so v 71 odstotnih primerih, da je streljanje bilo pozitivno, oziroma uspešno, v 12 odst. slučajih, da je streljanje bilo zadovoljivo oziroma prepričljivo, v 6 odst. slučajih, da je stre-ljanje bilo deloma uspešno, v 7 odst. slu-

čajih, da je bilo negotovo (po večini za-radi pomanjkljive organizacije), v 4 odst. slučajih, da je bilo neuspešno oziroma negativno.

Glede nadaljnega streljanja proti to-či poročilo pravi, da je upati, da se bo v kratkem času moglo imeti na razpolago strelne rakete za višine nad 1500 m. U-gotovilo se je namreč, da so v letu 1956 bile nevihte s tobo v višini nad 1500 m, do kamor razpoložljive rakete niso se-gale. Končno mnenje vseh prizadetih, iz-raženo v odgovorih, je: če so rakete pravo-časno in v zadostnem številu izstreljene ter se razpočijo ne pod oblaki, temveč med oblaki, je uspeh zanesljiv.

NA NJIVI — Stare deteljšče in trav-nike ter njive, raz katerih smo že pobra-li koruzo, alj ki so kakorkoli prazne, je dobro, da jih sedaj ob suhem vremenu preorjemo, ne da bi jih istočasno branali. Pustimo jih tako do pomladi, ko bomo pričeli s setvijo. One njive pa, ki jih mislimo sedaj posejati s pšenico, je prav, da takoj pobranimo dokler je zemlja še sveža, ker se tedaj bolj drobi. To velja posebno za težke, ilovnate zemlje. Na preorane travnike in deteljšča ni pri-poročljivo sejati pšenice, ker so take par-celc polne raznih škodljivcev, ki uniči-jejo posejano pšenico. Oranje naj se po možnosti vrši s traktorjem, ker se na ta način orje bolj globoko, zemlja se bolj zdrobi in delo se hitreje opravi. Pri ora-nju travnikov in deteljšč je prav, da ima oralo dva lemeža, in sicer malega spredaj ter večjega zadaj. Na ta način podorjemo gornjo travnato plast globoko pod zemljo, kjer se med zimno razkroji in služi potem kot gnojilo.

NA VRTU — Paradižnike dobro preči-stimo s tem, da odstranimo vse zalisti-ke in odščipnemo vrhe, da prenehajo z raščo. Na ta način pospešimo dozorev zaplojenih sadežev. To je potrebno, ker bo sedaj vedno manj sončne toplote.

NIKOLA PETKOV - JUNAK - MUČENIK

Pred desetim leti, 23. septembra 1949, so bolgarski komunisti poglani na morišče idealnega borca za svobodo in blaginjo bolgarskega naroda, Nikolaja Petkova, o čemer je v podrobnostih pisala "Demokracija" letošnjo pomlad.

Borba bolgarskega naroda za svobodo in demokracijo je dolga in krvava. To borbo je vodilo v najnovejši dobi bolgarske zgodovine zajetno narodno gibanje pod genialnim vodstvom Aleksandra Stambolijskega. Ta zaveden sloven, je bil pobornik zamisli države Jugoslovancev, ki naj bi se razprostirala od Jadranskega do Črnega morja in v kateri bi narodi in stanovni živeli in se razvijali po načelih svobode in socialne pravičnosti. Za te zamisli so mnogi Bolgari žrtvovali svoja življenja. Prvi med njimi: Aleksander Stambolijski.

Njegov naslednik, Nikola Petkov, ki je žrtvoval za isto stvar dva svoja rodinska člana, je padel pod rokami komunističnega rablja. Padel je s ponosom možje in človeka, ki se zaveda, da njegova žitev ni bila zaman.

Našli so Adamičev denar

Kakor poročajo ameriški listi, je lastnik nekdanje Adamičeve farme v New Jersey nedavno popravil zidove hiše ter je pri tem odkril zarjavelo skatlo, v kateri je bilo 12.350 dolarjev. Sodijo, da je najdena gotovina predstavljala del prihrankov pokojnega ameriškega pisatelja slovenskega porekla, Louisa Adamiča. Sedanji lastnik, Howard L. Yoel, je kupil farmo leta 1954.

V hiši, kjer je prišlo do najdbe, so leta 1951 našli Louisa Adamiča mrtvega, in zagotovo njegove smrti vse do danes še ni pojasnjena. Ko so ga odkrili, je Adamič imel na kolenih puško, v žepu pa so našli izreke iz časopisa, v katerem je bil članek o naslovu "Adamič, rdeči špijon, obtožuje ga ženska". Članek je vseboval poročilo o pričevanju Elizabete Bentley, ki je kot nekdanja komunistka pred senatno komisijo za vseljevanje izjavila, da je Adamič med drugo svetovno vojno vohunil za Sovjetsko zvezo.

Na osnovi te najdbe je policija sprejela za najverjetnejše domnevo, da si je Adamič, kateremu je bilo takrat 52 let, sam vzel življenje. Sedaj, ko so našli njegove prihranke, si je pa zopet težko razlagati, da bi Adamič napravil samomor, ne da bi prej poskrbel, da bo njegova žena dobila prihranke, ki sta jih dala na stran za primer potrebe. Tako se zopet premlevajo stare govorice, po katerih naj bi Adamič likvidiral Sovjet, ker so hoteli s tem preprečiti izid nove Adamičeve knjige, v kateri bi pel slavo Titu; po drugi strani pa je padel sam tudi na titoce, ki naj bi se menda bali, da bi jih Adamič, po svojem ne prevrednotiljem potovanju in zadržanju v Jugoslaviji, prevrednotil.

Zadrega tov. Vukmanovića

Jugoslovanski podpredsednik Vukmanović-Tempo je prvi državni komunistični gost japonske vlade. Njegov obisk ima verjetno vse značilnosti političnega in gospodarskega tipanja za lasten račun, pa tudi v korist Sovjetije.

Ko si je Vukmanović ogledal na Japonskem razne gospodarske in kulturne zanimivosti in je bil celo gost cesarske družine, so mu podelili častno meščanstvo mesta Tokia.

Na neki tiskovni konferenci je bil Vukmanović primoran, da posredno ali neposredno odgovarja na zelo kočljiva vprašanja. Časnikarji so ga zlasti nadlegovali o Džilasovi knjigi "Novi razrede". Knjigo je Vukmanović označil za "arogantno vmešavanje" v notranje jugoslovanske zadeve. Povedal je, da so rokopiis nezakonito iztiskovali v tujino s pomočjo elementov, ki da so sovražniki države. O sami vsebini — je nadaljeval Vukmanović — nima kaj povedati, ker je tudi

to vprašanje tako, da kvečjemu zanima Jugoslovane same.

Na vprašanje nekega časnikarja, ali bodo Džilasa obsili, je Vukmanović odgovoril, da obstoji v Jugoslaviji zakon proti veleizdaji, ki da nosi tudi Džilasov podpis. Kdor ta zakon prekrši, ga kaznujejo prav tako, kot to delajo v katerikoli drugi državi. Vukmanović je samo pozabil povedati, da njegova tovaršija, italijanski komunisti, dnevno napišejo in objavljajo gradiva za kupe knjig, n. pr. proti sedanji vladi v Italiji, pa jih zato noben italijanski zakon ne more soditi zaradi veleizdaje.

Opazovalci na Japonskem menijo, da Vukmanović ni pričakoval, da ga bodo na Japonskem spraševali o Džilasovi knjigi.

Žabe in atom

Iz Amsterdama poročajo, da so v nekem jarku, kamor odlaga amsterdamski inštitut za atomska proučevanja odpadke, našli žabe, ki so bile pravi nestvori. Nekatere so imele po pet, druge po tri noge. Nekatere so imele obrnjene noge. Učenjaki domnevajo, da so žabe prišle v stik z radioaktivnimi odpadki, drugi pa zatrjujejo, da voda v jarku ni prav nič radioaktivnejša od vodovodne vode.

Stari Grki in kozarci

Nestorja poznamo iz Homerjeve "Iliade". Bil je to modri starček, ki je bil svetovalec grške vojske pri obleganju Troje. Stanovna je pri Pylosu, na jugu Peloponeza. Leta 1939 so odkrili njegovo palačo. Po vojni so z izkopaninami nadleževali. Sedaj pa so ameriški arheologi našli v palači razbitine nad 2000 posod ter razno orožje in orodje. Arheologi so prepričani, da so Grki pri zdravilih razvijali posodo, iz katere so bili na zdravje slavljenca. Ta navada se je ohranila še pri mnogih narodih.

Topovi na Srednjem vzhodu

Libanonsko državno ozemlje je v teh časih pravi raj za vse mogoče vrste puščic. V Libanon potuje lahko vsako. Pripadnikom arabskih držav niti vstopni vizum ni potreben. Samo Egipčani so izveti, pa ne zato, ker bi se jih Libanonci otepali, pač pa zato, ker je Naser svojim podložnikom prepovedal obisk te dežele.

Libanonci sami so mnenja, da je treba tujcem olajšati možnosti, da svoj denar pušajo v deželi. In teh možnosti v Libanonu nikoli ni primanjkovalo. Prav zato so Libanoncem dobrodošli tudi številni voharji, ki se potepajo po majhnem libanonskem ozemlju. Samo Izraelcev ne trpijo radi, vendar so prav ti še najbolj podjetni in zainteresirani na libanonski borzi vesti in poročili, ki sijajno uspeva. Pa tudi nasproti Izraelcem so Libanonci bolj širokosrčni kot katerikoli druga arabska država.

V Libanonu, po mnenju poznavalcev, kar mrgoli Sircev. V glavnem so to politični revolucionarji, tihotepci orožja, pa tudi ubijalci in morilci z določeniimi direktili.

Sirsko-libanonski odnosi so trenutno močno podobni odnosom v letih 1934-1938 med Avstrijo in nacistično Nemčijo. Sirci zatrjujejo, da Libanon ni nobena lastna država in bi jo morali čimprej priključiti Siriji. To pa bi se moglo zgoditi samo z oboroženim sirskega napadom na Libanon, ki ni tako izključen, kot izgleda na prvi pogled.

Libanon je država s svobodnim gospodarskim življenjem. Praktično počne vsak, kar hoče. Sirija sicer ni nacionalizirala posesti, ker so vladajoči šeiki premočni in prebogati, pa je kljub temu

Ob dvajsetletnici smrti Masaryka

Pred dvajsetimi leti je v zlati Pragi za vedno zatisnil svoje oči eden najpomembnejših slovenskih duhovnih pelikanov, predsednik Českoslovaške republike, Tomáš G. Masaryk. Doživel je sedemdeset let prepolnega življenja, od katerega je nad šestdeset let posvečal borbi za razumevanje človeka, premišljevanju, kako obvladati metafizični problem življenja in sveta; kako pokusiti vsa vprašanja duhovnega, političnega, kulturnega in socialnega življenja; kako premagati vse težave v narodovem praktičnem življenju in dnevno organizirati in voditi državo; kako praktično poznati sebe, narod, državo, Evropo in vse ostale narode in njih probleme.

Z likom Tomaša Masaryka je tesno povezano elitno slovensko demokratsko pokolenje, ki je našlo v desetletjih pred prvo svetovno vojno v zlati Pragi nove vrelce svobodnega in demokratskega duha, se napajalo ob Masarykovih visokih zamislih in se vračalo z vseučiliških prških tal v domovino z novimi sokovi in naravnost revolucionarnimi pobudami. Slovensko razumsko Masarykovo pokolenje je našemu narodu vtisnilo poseben pečat in je zato prav, da se tega velikega moža spomnimo ob dvajsetletnici njegove smrti.

Našemu mlajšemu pokolenju bomo orisali tega moža z izvlečkom glavnih misli, ki jih je na njegovem grobu spregovoril njegov naslednik in zadnji demokratski predsednik Českoslovaške republike, pokojni dr. Edvard Beneš.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je Tomaž Masaryk prišel na pragoško vseučilišče. Tu je deloval nekaj dvajset let kot znanstvenik, filozof, kulturni in socialni buditelj, preusmerjal narodni in kulturni razvoj češkega naroda iz provincialnih očin v svetovne tokove. Mlado češko filozofijo in znanost, ki je rasla iz nemških korenin, je razširil na zahodno-

evropska in svetovna območja. Romantično slovanstvo je speljal na resnična, stvarna poprišča, domače rodoljube je uvrščal v evropska in svetovna obzorja; politiko, umetnost, literaturo in znanost je postavil pod merila evropske in svetovne kritike; socialna in delavska vprašanja je uravnaval v nove tokove. Dvorniki



Šil je miselni, duhovni in kulturni preporod svojega naroda.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se je posvetil politiki. Sledil je prvemu začetkom evropske demokracije, ki se je naslanjala na tradicionalno anglosaško demokracijo. Opazil je, da se je po zmagi tretjega stanu in po ustalosti narodnih kultur in narodnih držav v Evropi oglašal za delež na vladi četrti stan, delavec, poljedelec, mali in srednji ročni in dušev-

ni delavec in da je to vprašanje obstoja za vso politično družbo XIX. stoletja. Razvijala se je preosnova stare meščanske demokracije v nove oblike in stopnje višje in globlje humanitarne demokracije, v kateri naj dobijo vsi razredi in vsi državljani svoje pravo mesto v novi harmonični državni in narodni celoti.

Masarykova veličina je, da je vse to spoznal in se po tem ravnal. Nič ga ni omejevalo in nič ga ni spenjalo z njegove življenjske, kot jeklo trdne in logično preme poti vse do zadnjih trenutkov njegove smrti.

Filozofsko je objel vso vero, zgodovinsko filozofijo in praktično politiko izenačenega, odločnega, jasnovidnega človeka v naslednjih klenih, večno veljavnih besedah:

»Najgloblji argument za demokracijo je vera v človeka, v njegovo vrednost, v njegovo duhovnost in v neumrjočo dušo: to je prava metafizična enakost. Etično je demokracija utemeljena kot politično uresničevanje ljubezni do bližnjega. Kar je večno, ne more biti nasproti večnemu ravnodušno, večno ne more večnega izrabljati, ne more ga izkoriščati in mu delati nasilja. Resnična demokracija, osnovana na ljubezni in spoštovanju do bližnjega in do vseh bližnjih, je uresničevanje božjega reda na zemlji.«

To je drugačen obrazec za humaniteto in demokracijo ne samo po svoji vsebini, marveč tudi po načinu dela.

Demokracija, v kolikor se nanaša na pravni razvoj posameznika, je zanj sinteza ravnotežja vseh njegovih duševnih sil, izenačenje in notranja discipliniranost duše, ravnotežje razuma in čustva, junaška zavestna sila človeškega jaza in hkrati verska ponižnost pred svetom in njegovim metafizičnim vprašanjem, pred človekom milijonov množic in pred pravico slehernega njih na srečo in zares človeško, svobodno življenje. Je to velika sinteza in veliko trajno in trdno ravnotežje, veliki pozitivum človeške duše, poudarek in pozitivno stališče k slehernemu življenjskemu vprašanju zunanjega sveta. Je to odpor proti vsakemu nasilju bodisi duhovnemu, bodisi stvarnemu, in torej tudi pravica in dosledna odločnost braniti se proti nasilju.

Masarykovo življenje je velika borba z njegovim lastnim jazom za notranje izenačenje, jasnost, odločnost, je borba z zunanjim svetom in njegovimi problemi za njih popolno razumevanje, je borba proti vsakemu negativizmu, za popolno harmonično posameznika in sveta, za metafizično sintezo človeka in sveta.

Pri takem vrelcu, pri takem preroku in jasnovidcu se je urila slovenska akademčna mladina vse do prve svetovne vojne. Njegove zamisli je širila po slovenskih vaseh in mestih. Vrsta masarykovcev je napolnila vse panoge slovenskega življenja, njihov duh in vse te veličastne zamisli so oblikovale slovenskega človeka in z njimi so se hranila nova pokolenja. Kljub revolucionarni diktatorski prekinitvi živijo te zamisli naprej in bodo živele vse dokler se ne bo izpolnilo njegovo večno poslanstvo:

»Humanitarna demokracija kot kulturni, socialni in politični ustroj ni teorija, niti ustroj misli in tez. Ni sporno vprašanje o tem, ali pride; ali se bo obdržala ali ne. Je to zgodovinsko-filozofskega razvoja moderne sveta določen pravni, politični in socialni režim in stanje, ki ga lahko dogodki zadržijo, ki ga lahko drugi ustroji za nekaj časa prerušijo — toda ta razvoj gre neustrahovito naprej; humanitarna demokracija prihaja in bo v vsej svoji polnosti tudi dospela.«

V to Masarykovo napoved verujemo slovenski demokrati na tej zemlji; to je oporoka, ki so nam jo posredovali njegovi učenci, pa čeprav so jo nekateri zatijali. Ta oporoka naj živi med nami in naj nas krepi v veri in odločnosti za njeno uresničitev!

uvreda strogo načrtno gospodarstvo.

Kljub temu, da je Libanon izredno napredna država in daleč preseka vse ostale arabske države, se fanatični nacionalizem močno širi. To ni zaslugi sirskega agentov in niti sovjetske delegacije, ki je izredno številna, pač pa je to nov duhovni podvig, ki pa se kaj lahko izrodi v nevarnega sovražnika za ves zahodni svet. Tu sta namreč na delu dva svetovna problema: Izrael in petroleji.

Zgodovina se tu odvija z vso naglico. V Libanonu ni nobenih revolucij in tudi nobenih vojaških vstaj — in vendar so se v zadnjih mesecih izvršile pomembne spremembe. Na zunaj izgleda sicer vse pri starem. Vedeti moramo, da se tu

Opozarjamo vse naše čitatelje, da bomo s prihodnjo številko našega lista pričeli z objavami OBSIRNE RECENZIJ KNJIGE MILOVANA DŽILASA: »NOVI RAZRED« na tretji strani v rubriki »Pod črto«.

ne volijo politične stranke, pač pa osebnosti, ki pripadajo določeni verski skupnosti. Državni poglavar mora biti kristjan. Od celotnega prebivalstva 1.400.000 duš je večina manoritov. To so katoličani, uniatske cerkve. S prihodom v deželo kakih 130.000 arabskih palestinskih beguncev se je razmerje v korist mohamedancev precej spremenilo.

Vladajoča plast, ki jo, kot v vseh arabskih deželah, sestavlja kópica vplivnih in bogatih velikašev, je v sedanjem stanjem zelo zadovoljna, in v stalnem

strahu, da ne izgubi svojih privilegijev, se upira prenosom in novotarijam. Državni poglavar je sicer kristjan, zato pa je predsednik vlade, ki ima številna poblastila, mohamedanec. Njegov namestnik je spet kristjan in tako gre to dalje vse do najnižjih uradniških mest.

Vse to je bilo tradicionalno ustaljeno. V zadnjem času pa se je tako med kristjani kot mohamedanci vzbudila verska zavest. Se ob zadnjih volitvah so premožni kandidati lahko kupovali glasove po mili volji. Mnogi sedanji poslanci so porabili za nakupe glasov do 10.000 libanonskih šterlin (2,25 milijona lir). Poslansko mesto je v Libanonu donosen posel. Zadnji tak donosni posel je bil n. pr. zgradištev letališča za potniški promet. Vlada se je odločila za gradnjo. Poslanci so si ogledovali stavišče in ga za majhno napitino odkupili od kmetov nato pa ga po oderuških cenah prodali državi. Take kupčije smatrajo v Libanonu za višek človeških čednosti.

V taki deželi se zahodnjaki seveda le težko znajdejo. Sovjeti so tej mentaliteti mnogo bližji in prav v tem tičijo nevarnosti sedanjega prerivanja veselil na Srednjem vzhodu.

Arabska enotnost je lahko zanesljiv mirovni instrument vse dokler tudi funkcionira. Pred časom pa je začela v veliko nevarnost, ko so odkrili sirske zarote, ki naj bi s pomočjo vojske prevrnila libanonsko vlado. Istočasno so poskušali v Siriji sami odstraniti državnega poglavarja Kouatlyja. Ali bo orožje, ki prihaja v Sirijo iz Sovjetije, v Jordan pa iz Zahoda, molčalo? To je sedaj najvažnejše vprašanje na Bližnjem vzhodu.

POD ČRTO

Dež na počitnicah

Po mestu je deževalo. Kapljalo je počasno in enakomerno. Dolgočasje je vladalo celo za dež. Nebo je bilo sivo, oblak, iz katerega je dež capljaj, je bil siv, in mesto je bilo sivo. Sam dež se je spominjal svojih ničevih poizkusov, da bi se vtihotapil v hiše. Nemogoče! Prozorna stekla, na katere je zagrizeno potrkaval, mu niso privoščila strehe in so postajala, pod njegovimi udarci, prav tako silva. Strešniki so mu zapirali pot, žlebovi so ga lovili in gonili v obliki majhnih, hitrih potokov na sivo cesto. »Nemarno vreme!« so govorili ljudje in zaenkrat so imeli prav.

Ljudje so hodili, stlačeni v gube, pod dežniki in kapucami, kot da bi jih bilo strah. Dež je bobnal po bleščečem asfaltu, po svetilkajočih avtomobilih, bobnal je, kolikor je je mogel, in povsod so ga pozdravljali s listimi besedami: »Nemarno vreme!«

Tedaj je dež udaril po kosu papirja. Bil je to tiskan papir. Kapljice so ga popolnoma zmehčale, in tisk je bil skoraj nečitljiv. Ena sama beseda je silila v dež: »modrina!«

»Kaj je modrina?« je premišljeval dež. »Nikoli nisem slišal kaj takega. Zveni pa prijetno. Se rima s 'sivino', pa je gotovo nekaj drugega. Modrina... mrcina... steklina... Dež je občutil poetično razpoloženje. Kaj je modrina? Je spraveval. »Sivina? Ne, to gotovo ne. Mrcina? Tudi ne. Steklina? Se manja.«

»Meni se zdi to presneto neumno,« je dejal dež in ježno bobnal naprej.

»Ti tega ne moreš razumeti!« Veter se

je dvignil. »Seveda ne. Ljudje pa vedo. Drugeče se ne bi vozili iz mesta, ko so na počitnicah! In s posebnim dopajenjem v modrino,« je zapiskal veter.

Nenadoma je dež prenehal. »Zakaj bi jaz enkrat ne odšel na počitnice?« je dejal.

»V resnici, zakaj ne bi odšel?« je odgovoril veter.

»Veš kam, tja... kjer je modrina!« »Se razume. Jaz imam jutri tam nekaj opravkov. Plažo moram pomesti. Zaradi kopalne sezije. Čez Kras jo bom udaril, tam mi pravijo burja, in zjutraj ob tem času sem na Jadranu.«

»Ali bi me vzel s seboj?« »Hm...« Veter je utihnil. Premišljeval je. »Težka zadeva. Dolžnost burje je, da preganja oblake. Vsak otrok na Krasu to ve. Če te vzamem s seboj...«

»Bodo rekli, da je to posledica atomske razstrelitve,« je dodal dež.

»No, prav.«

Dež se je stisnil v velik, težak oblak. Zelo prijetno je bilo tako drhanje, veter ga je porival pred seboj hitreje od železnice in hitreje od avtomobilov pod njima. Dež ni imel niti časa, da bi se spuščal na zemljo. Iskal je senco oblaka po zemlji, pa je ni mogel zazreti, tako hitro sta divjala. Čez hribe in doline, vasi in mesta.

In tedaj se je nenadoma nekaj pokazalo na obzorju: debela črta. Bila je temna in vendar bleščeča, bila je nebo in vendar ne pravo nebo. »To je modrina!« je premišljeval dež. »Modrina... Počitnice...« Bil je ves vesel, ves ohlajen je postajal. Oblak se je razprostrl, in prve kapljice so se usule... in modrine ni bilo več. Vse je dobilo enako sivo, dolgo-

časno barvo, ki jo je že dolgo poznal. Kje je ostala »modrina?« Dež je postal ves živčen in je prišel bobnat. Jezno je bobnal s prestji po listih oljk, ki jih je burja tako lepo posrebovala, bobnal je po morju, ki ni bilo več modro, in risal neštete koncentrične svinčene kroge, bobnal je po pesku plaže, ki se ni več zlatil, pač pa je postal ves meden in rumenkasto siv. Bobnal je s trdovratno razgriznostjo po snetjavih strešnikih in po prašnih pločnikih.

»Nemarno vreme!« so govorili ljudje, in spet so imeli prav.

»Povsod je svet enak,« je dejal dež. »Naj pridem že kamorkoli — povsod sama sivina. Povsod se ljudje krivijo pod dežniki in plašijo z dežnimi plašči, da vse smrdi po gumi. Burja pripoveduje izmišljotine o modrem morju, nesramna lažnjavka. Vse je sivina, tudi morje je sivo. Prav tako je sivo kot življenje tam, od koder sem prišel. Prav tako sivo kot obrazi, kot oči tamkajšnjih žalostnih ljudi. Počitnice? Modrina? Same pravljice, kakršne matere pripovedujejo svojim otrokom. Počitnice? Modrina? Kdo bi v to verjel. Tega najbrž sploh ni.«

R. A.

Grozdna kura

Lučka se je kar precej zdebelila. Je že tako, čeprav risarji modnih revij tega nočejo priznati. Lučka je po strahotni diagnozi svoje prijateljice Vere, ki je zdravnica, debela, neumna in požrešna. Vera se lahko norčuje. Vera namreč spada med tiste neverjetne ženske, ki se s svojo skromno postavo lahko prilagodijo vsaki modni muhavosti. Poleg vsega je še zdravnica in zato tudi deli ubogi Lučki

dobrohotne nasvete: »Ne pij med jedjo!« — »Ne jej nikoli kruha, krompirja, peciva!« — »Izogibaj se mastnih jedi!« —

Uboga Lučka; Vsemu, kar ji tako uga-

ga, bi se morala odpovedati!

Lučka bi vse dobre nasvete tudi rada ubogala, ampak, kako naj to stori človek, ki dela. Shujševalna kura traja tedne in tedne dolgo, tržaška tipkarica pa ima komaj štirinajst dni dopusta. Dieta? V gostilni naroči kosilo. In ker so porcije tako pičlo odmerjene, pojé še tri bife zraven. In če človeka kam povabijo... »Kaj res ne boste sladkorja in kavi, pa še ta kosček jabolčnega zavitka, Lučka? Enkrat je kakor nobenkrat.«

Poleg tega, pravi Vera, uboga Lučka ni prav nič pametna, pač pa požrešna. Kot večina njenih meščanov je med vojno kar pošteno stradala. Shujšala pa zaradi tega ni prav nič. Ampak, če samo pošli v izložbo slaščičarne, je po njej in tudi po tortah. Skratka: Lučka je vse, česar ne bi smela, poleg tega pa že nekaj let goji posebno globoko simpatijo za pitna vina proseških obronkov. V gostilni jo vedno zapeljujejo: »Veste, gospodična, to-le vince je domače, Grudnovo s Proseka...« Ali pa: »Ta-le kriška črnina je nekaj posebnega...«

Predno je Lučka lansko jesen odšla na dopust, je spraševala Vero: »Kaj mi svetujete? Letos grem v Križ, je poceni vožnja, hrana in stanovanje. Kaj misliš, kako bi vsaj malo shujšala v teh štirinajstih dneh?«

»Sijajna misel, dvakrat na dan do morja in nazaj po stopnicah. To te bo streslo. Pa čim več plavaj. In grozdje ti je menda všeč?«

»Seveda, pa še kakole je dejala Lučka.

»Posebno moštak mi tako ugaja.«

»Torej grozdna kura. Vrnila se boš vitka kot jelka,« je svetovala Vera.

»Kako pa se je treba zadržati pri tej kurji?«

»Zelo enostavno. Zobljesh grozdje. Ves dan. Ko se zbudiš in ko greš spat in seveda tudi vmes. Kolikor ti srce poželi. To se pravi, pri tebi je treba le postaviti določeno mejo: recimo do tri kilograme dnevno. Če se boš tega držala, boš gotovo shujšala.«

Dovoliti ji smem le tri kilograme, si je mislila Vera, kajti kolikor jo poznam, jih bo pospravila najmanj pet.

»Prav lepa hvala,« je dejala Lučka in z avtobusom se je odpeljala v Križ, saj bo stopnic še sita.

Ko se je vrnila, je bila strahovito napihnjena. Vse obleke so ji pokale na živih in njeni dvojni bradi se je pridružila še tretja.

»Ali, Lučka!« je obupano vzkliknila Vera, ko sta se srečali.

»To je tista tvoja grozdna kura!« je užaljeno odvrnila Lučka in naravnost prebodla s pogledom prijateljico.

Koliko kilogramov grozdja pa si pozabala dnevno?«

»Niti en sam dan več kot tri kilograme,« je prisegla Lučka.

»To je nemogoče. Ti si gotovo strašno pretiravala. S tremi kilogrami grozdja kot edina prehrana človek kar vidno shujša.«

»Ali za božjo voljo,« je ugovarjala Lučka, »mislim, da se nisva dobro razumeli; pozabala sem kilogram po zajtrku, kilogram po kosilu in kilogram po večerji. In včasih sem si morala že kar siliti. Če bi ne imela tako rada muškata...«

Tržaški občinski svet razpuščen

Odstopilo je 32 svetovalcev in s tem je bila usoda obč. sveta zapečaten

Dejansko tržaškega občinskega sveta ni več. S tem, da so tudi misovci podali ostavko na mesta občinskih svetovalcev, je bila, po ostavki 20 demokristanov, enega liberalca in dveh monarhistov, zapečaten usoda občinskega sveta. Ostalo je samo 28 svetovalcev, zato mora biti občinski svet razpuščen.

Tako je končala dolga borba med življenjem in smrtjo svobodno izvoljenega občinskega sveta leta 1955. Nosil je že takoj po izvolitvi v sebi kal bolezn. Nobena stranka ni imela večine, niti koalicija demokristanov, socialnih demokratov in republikancev ni imela kot le 26 glasov. Demokristani se niso hoteli vezati v začetku niti z misovci niti s komunisti, ker so odklanjali pomoč totalitarnih strank. Toda, ker se je v tržaškem občinskem svetu izvajala strankarska politika in je vsaka stranka vsako upravno vprašanje motrila izključno s svojega političnega stališča, ni bilo mogoče izvesti nadstrankarske uprave tržaške občine. So pač razdajalne sile in politična nasprotstva med strankami teko močna, da so onemogočala trezno in skupno upravo občine.

Premostitev teh nasprotij je bila nemogoča. Ko so demokristani spomladaj sestavili sami občinski upravni odbor s pomočjo misovcev, monarhistov in liberalcev, so računali, da bodo lahko vodili upravo občine ob podpori desničarskih strank. In to bi bilo tudi šlo, da ni pri razpravi o proračunu za leto 1957 govoril demokristanov misovec in njih podporo omalovaževal in jih zadnji hip pripravi od tega, da so dvorano zapustili, namesto da bi glasovali za proračun. Tako je bil proračun odbit z glasovi opozicije.

Sledil je odstop župana in vsega enostrankarskega odbora. Občinski svet je odstop sprejel proti želji demokristanov, katere so bili misovci zadnji hip pozvali, naj ostavko preklečejo, češ da imajo z misovci, monarhisti in liberalci večino v mestnem svetu. Po tej ostavki bi bila še mogoča sestava odbora iz demokristanov, soc. demokratov, republikancev, menovcev in unioneopolarcev, toda demokristani so to kombinacijo odklonili, ker so se zbal, da bi se zamerili nacionalistično usmerjenim krogom med tržaškim prebivalstvom.

Sklenili so odstopiti kot občinski svetovalci. Zdelo se je, kakor da bi misovci nameravali ostati v okrnjenem občinskem svetu, ki bi bil z njimi štel, brez liberalcev in monarhistov, 37 članov. Ti bi bili številčno dovolj močni za vodstvo občinske uprave. To bi se bilo dalo sklepati iz zadržanja občinskega svetovalca in državnega poslanca Colaninija. Toda misovski centralni odbor je sklenil, da tudi misovci dajo ostavko od občinskih svetovalskih mest. Tako znašajo skupine, ki so za ostavko, 32 glasov. Njim so se pridružili tudi republikanci, ki so kot prvi izročili občinskemu generalnemu tajniku odstopne izjave. Ostalih 26 svetovalcev ne more obvarovati obč. sveta pred razpustom, kajti kakor hitro odstopi polovica svetovalcev, mora vlada občinski svet uradno razpustiti.

Levičarske skupine so zbrale podpise

za sklicanje občinskega sveta. Ali to sklicanje, če ne bo občinski svet že poprej razpuščen, ostane brez vsakega pravnega in dejanskega učinka. Tako so tržaškemu občinskemu svetu izkopal grob sami občinski svetovalci, ki so hoteli voditi v občinskem svetu strankarsko politiko, namesto imeti pred očmi predvsem gospodarske in socialne koristi vsega prebivalstva brez razlike strank.

Danes smo pred gotovim dejstvom razpusta občinskega sveta in imenovanjem komisarija. Naloge komisarija ne bodo niti lahke niti popularne. Odboritev proračuna in novih davkov, vse to Tržačani ne bodo sprejemali s posebnimi simpatijami. Prvotno se je govorilo, da bo imenovan za komisarija demokristan. Toda nehalnost in nepopolnost te funkcije pred volitvami bi bila za demokristansko stranko gotova izguba več tisoč glasov. Zato bo komisar državni uradnik, ki bo imel obenem nalogo, da pripravi nove občinske volitve, ki bodo stale tržaško občino in tržaške stranke malo manj kot milijardo lir.

In kaj bodo Tržačani od tega imeli? Nov občinski svet, ki bo malo drugačen od sedanjega. Mi Slovenci se zavedamo ene resnice, enega dejstva: da je mogoče uspešno upravljati tržaško občino edino le s koalicijo, ki združuje vse demokristanske, netotalitarne sile, od demokristanov pa do socialistov, z izključitvijo vseh sovinskih nedemokratskih elementov in

takih, ki so jim koristi Trsta deveta briga.

Na torkovi seji je medtem občinski odbor sprejel demisijsko 32 občinskih svetovalcev ter nato svojo odločitev odposlal na prefekturo. S tem je odprta pot za prevzem občinskih poslov po vladnem komisariju.

Šolsko leto pred vrati

V teh dneh pričenjajo maturo v jesenskem roku, medtem ko so popravni izpiti že zaključeni in so računski preteklega šolskega leta definitivno končani.

Opozorjamo starše in dijake vseh slovenskih šol, da pohitijo z vpisovanjem. Prav tako prosimo vse prijatelje slovenske šole in zavedne Slovence sploh, da se zanimajo med svojimi prijatelji, znanci in med svojim okoljem, ali so slovenski starši storiili svojo dolžnost. Vsak Slovenec je namreč moralno obvezen, da morebitnega omahljivca spomni in prepriča o nujnosti gesla: Slovenec spada v slovensko šolo! Tega gesla se držijo Italijani po vsem svetu in nihče jim tega ne šteje v zlo.

Pojdimo sedaj v teh dneh med naše ljudi in jih poučujemo o potrebi znanja materinskega jezika!

Osnovne šole bodo pričele s poukom 30. septembra, nižje srednje šole 7. oktobra in višje srednje šole 14. oktobra.

Slovenska mati

Krščanska morala ni dvoilična!

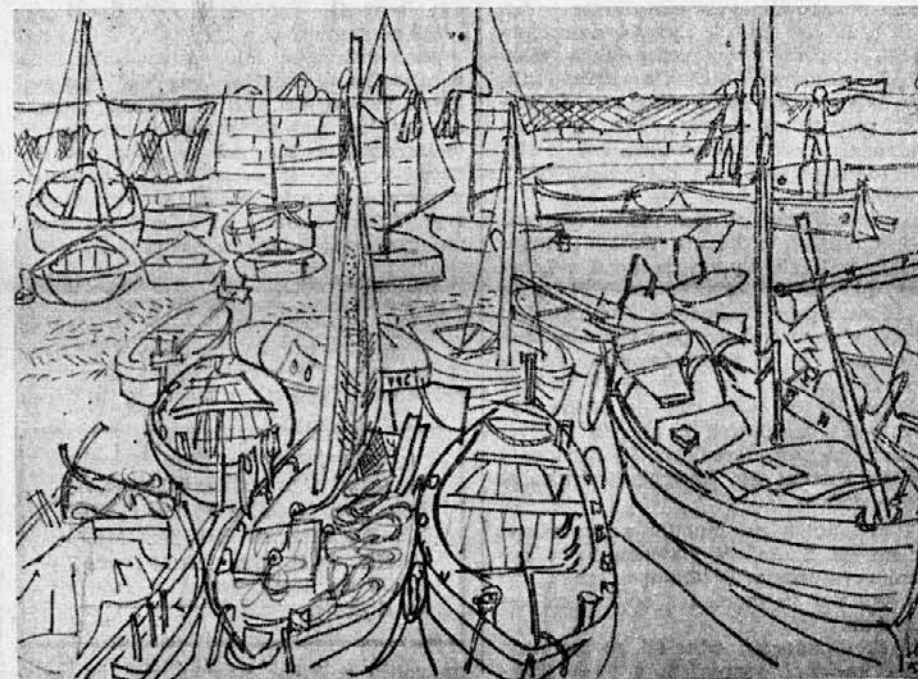
Avstrijska vlada je končno sprejela »šolski zakon za manjšino na Koroškem«. Točno besedilo zakona nam do tega trenutka še ni znano. Zelo poučni pa so odmevi tiska, ki se smatra za glasnik »Avstrijske ljudske stranke«. Temelji te stranke so zasidrani na krščanski morali. Pri tem lahko še dodamo, da je bila in je prav ta stranka najbolj goreča zagovornica pravic nemške manjšine na Južnem Tirolskem. Slovenci na tej zemlji smo nujno prirodni zagovorniki tudi narodnostnih pravic nemške manjšine v Italiji. Kot taki pa ne moremo razumeti dvoilične morale, ki jo zagovarja tisk »Avstrijske ljudske stranke«.

»Praška Tagespost«, ki je od svojega rojstva dalje eden izmed klasičnih protislovenskih listov v Avstriji, se v svojem licemerstvu proti otvoritvi slovenske gimnazije v Celovcu sklicuje na zadnje ljudsko štetje in pripoveduje, da se je takrat 7710 oseb izjavilo za Slovence, 38.270 pa za »mešano govoreče ljudje«. Prav s tem številom so pobudniki zloglasnega nemškutarstva odkrili svojo pravo podobo in zločinsko raznarodovalno »moralo«, ki že dolga desetletja uganja na Koroškem kulturni kanibalizem.

Kaj bi dejali uredniki tega lista, če bi pri nekem bodočem ljudskem štetju Italijanskim raznarodovalcem na Južnem Tirolskem uspelo prešteti Nemce, ki govorijo in pišejo v okoliščinah, v katerih ži-

vijo, poleg materinsčine tudi italijanščino — in bi te Nemce staličili v vrečo »abstardov«? Naj uredniki »Tagespost« raje pregledujejo in ocenjujejo statistike ljudskih štetij na Koroškem od druge polovice prejšnjega stoletja dalje, pa se bodo prepričali o uspešnih kulturnih kanibalstvih, saj se verjetno podobnih občutkov ne morejo znebiti pri preučevanju ljudskih štetij v istem razdobju na Južnem Tirolskem.

Ce so klobute na Južnem Tirolskem za Nemce sramota za tistega, ki jih deli, ne morejo biti iste klobute Slovincem na Koroškem — krščanska čednost. To je vendar razumljivo! Krščanska morala je samo ena! Ne more biti ena za Južno Tirolsko in druga za Južno Koroško. Taka dvoilična morala je namreč vse drugo, krščanska pa ni!



A. Cernigoj: PERORISBA BARKOVLE

Na Štajerskem s pevskim društvom „A. Tance“

V soboto, nedeljo in ponedeljek preteklega tedna je priredilo pevsko društvo »A. Tance« iz Nabrežine svoj vsakoletni izredno lepo in siljejno uspešni izlet v Gradec, prestolnico Štajerske.

(Vesela družba pevcev iz Nabrežine se je podala na pot že v soboto v zgodnji jutranji uri. Nato skozi Kanalsko dolino proti Koroški in končno popoldan skozi prelaz Paek proti Štajerski, kjer so nam prišli nasproti, na meji med koroško in štajersko deželo, naši gostitelji iz Feldkirchena pri Gradcu z županom, šolskim ravnateljem in predsednikom tamkajšnjega glasbenega in pevskega društva na čelu. Moramo na tem mestu pohvaliti priljubljen sprejem tamkajšnjega prebivalstva, ki je društvu »A. Tance« in nabrežinskim izletnikom v čast priredilo lep in res izbran pevski koncert narodnih in umetniških pesmi v društveni dvorani. Pod geslom »Pesem ne pozna meja« sta se vršila nastopi obeh zborov s spremstvom glasbe, kakor tudi pozdravni nagovori. (O tem sledi daljše poročilo v naši prihodnji številki.)

Izlet je vodil predsednik g. Josip Terčon ob sodelovanju gg. Pertot J. in A. ter naše mladine. Posebno je prišla do veljave lepa Fabrisova priredba »Kdo ta je«, ki smo jo zapeli tudi v ponedeljek v deželnem dvorcu na povabilo štajerskega deželnega glavarja, ki nam je izrazil do-

Besede in dejanja

V dolgi izjavi, ki sta jo Tito in Gomulka podpisala 16. t. m. v Beogradu, je med drugim rečeno tudi tole: »...Obe partiji ugotavljata, da mora sodelovanje temeljiti na načelih: solidarnosti, suverenosti, enakosti, prijateljstva in nemešavanja v notranje zadeve...« Hudo elastično morajo biti ta »načela« ali vsaj na hitro spečena. Saj je preteklo le nekaj ur, odkar sta se obe državi na Glavni skupščini Združenih narodov glasovali ne samo za vmešavanje v notranje zadeve Madžarske s strani njenih kremelskih gospodarjev, pač pa celo odobraval sovjetski oborožen napad na Madžarsko republiko. — Eno je pač žlobudranje, drugo pa so tanki in reakcijska letala. Eno so besede, drugo dejanja. Vprašanje je tudi, koliko časa bodo držala vsa ta številna zagotavljanja, ki se pri komunistih spreminjajo kot barva kameleonove kože. Morda pa atomski prah deluje tudi na možganska tkiva komunističnih poglavarjev.

Klobute

Izidi glasovanja o resoluciji, t. j. obsodbi napadalcev na Madžarskem, v Glavni skupščini OZN so animirani. Analitični pregled tistih, ki so glasovali proti obsodbi napadalcev, in tistih, ki so se glasovanja vzdržali, so zelo poučni. Tako ni mogoče prezreti dejstva, da sta Titova Jugoslavija in Poljska, skupno s Sovjeti in njenimi kolonialnimi podložnicami glasovali proti obsodbi napadalcev.

Za Poljsko verjetno v njenem sedanjem položaju, ko je z vseh strani obkoljena, ni bilo drugega izhoda. Drugačnja pa je zadeva »glasovanjem Titovega delegata, Slovenca Brleja. Titova zunanja politika je že spet na prepihu. Spomnimo se samo tistih časov, ko je Imre Nagy kot madžarski ministrijski predsednik poiskal in tudi našel zavetišče na jugoslovanskem poslanstvu v Budimpešti. Zavetišče proti komu? Proti sovjetskim tankom in reakcijskim letalom.

Ko so, potem Sovjeti Nagyja, Titovega varovanca, nesramno ugrabili in odpeljali, so Tito s tem prismočili kaj krepko moralno klobuto. Pred Glavno skupščino se je Brleje zanjeto Sovjetom zahvalil in poklonil. Pri tem lahko še ugotovimo, da niti ena sama azijska ali arabska država ni glasovala proti resoluciji — tudi Naser tega ni storil. Ze samo to dejstvo je letošnja moralna klobuta Titovi politiki.

„Prožnosti“ diktatorskih zatrjevanj

Ob Gomulkovem obisku v Beogradu je Tito svečano izjavil, da popolnoma podpira poljske zahteve po meji Odra - Nisa. V tej zvezi ni važno stališče povprečnega Jugoslavana, ali je ta meja med Nemčijo in Poljsko republiko pravična in taka, da ne bo izzivala v bodočnosti novih nesporazumov ali celo oboroženih spopadov.

Zanimive pa so »prožnosti« in »možnosti« načel, ki odlikujejo vse diktature tega sveta.

Na VI. kongresu jugoslovanskih komunistov v Zagrebu 2. novembra 1952 je Tito povedal nekaj povsem drugega kakor pa je zatrjeval pred dnevi v Beogradu. V Zagrebu je namreč takrat dobesedno dejal tole: »Delitev poljskih in nemških področij v korist Sovjetske zveze je treba revidirati. Meje na vzhodu Nemčije je treba potegniti tako, da bodo pravične tako za poljske, kot za nemške koristi.«

Beograjski list »20. oktobra« pa je v tej zvezi napisal: »Sovjetska zveza je Poljsko oropala 180.000 kv. kilometrov poljskega ozemlja, zato pa je Poljski poklonila 100.000 kv. kilometrov nemškega ozemlja. Od tega ozemlja imajo Poljaki kaj skromne koristi. Poljski narod z nezaupanjem motri priključena ozemlja, kajti sovjetska politika ne more služiti za jamstvo, da so današnje meje trdne in nespremenljive.«

Glasbena šola SPM

Glasbena šola SPM sporoča, da bodo tudi v tekočem šolskem letu poučevali vse glasbene instrumente, poleg klavirja, violine in harmonike. Za glasbeno teoretične predmete bo posredoval urnik vzporeden z glavnim predmetom, ki ga kdo obiskuje. Vpis je obvezen tudi za lanske gojence, ki bodo nadaljevali učenje. Novi gojenci se lahko prijavijo do 1. oktobra v ulici Machiavelli 22-II. dnevno od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

Prijatelj glasbe

V okviru Glasbene šole se bo letos osnoval domači orkester, ki bo sestavljen iz gojencev Glasbene šole in prijateljev glasbe, ki se čutijo sposobne, da lahko v takem orkestru uspešno sodelujejo. Zato vabimo k udeležbi in sodelovanju vsakogar, ki bi želel sodelovati v orkestru.

Potrebna pojasnila dobite na sedežu v ulici Machiavelli 22-II., tel. 3-62-75.

Černigoj razstavlja v Celju

Naš rojak, prof. Avgust Černigoj, razstavlja, skupno z mladim kiparjem Slavkom Thiemom iz Maribora, v Celju, v gledaliških prostorih. Obiskovalci zatrjujejo, da vzbuja razstava veliko pozornost, ker se grafična dela in plastika posredujejo skladno.

Naš rojak, slikar prof. A. Černigoj je vedno plodovit in dinamičen slovenski umetnik.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave na dvorišču stavbe št. 90 v Trebbach:

V soboto 21. t. m. ob 20.30 Rade Pregarc

ŠAGRA

V nedeljo 22. t. m. ob 20.30 John Patrick

VROČA KRI

V torek 24. t. m. ob 20.30 Branislav Nušić

ŽALUJOČI OSTALI

PODPIRAJTE SDD

DAROV: Ob 68. obletnici rojstva daruje g. Kristijan Tence iz Sv. Križa L. 500 za tiskovni sklad. — Prav prisrčna hvala in še na mnoga leta!

DVOSOBNO STANOVANJE v bližini Rojana išče slovenska družina. — Naslov in upravlja lista.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ŠOLSKE VESTI

Solsko nadzornišvo za slovenske osnovne šole v Trstu obvešča starše ali njih namestnike, da vpisovanje, popravni izpiti in začetek šolskega leta 1957-58 na slovenskih osnovnih šolah Tržaškega ozemlja se bodo vršili po naslednjem dnevnem urniku:

od 16. septembra do vključno 24. septembra t. l. vpisovanje in popravni izpiti vsak dan od 8.30 do 12. ure;

30. septembra slovenska otvoritev novega šolskega leta s sv. mašo; 1. oktobra, v torek, začetek rednega pouka ob 8.30.

Vsa podrobna pojasnila in navodila dobé starši ali njih namestniki na oglasni deski pri didaktičnih ravnateljstvih ali pa na šoli pri učitelju-upravitelju.

Ravnateljstvo Drž. nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, ul. Montorsino 8-III) obvešča prizadete starše, da se bo vršilo vpisovanje za 1., 2. in 3. razred za šolsko leto 1957-58 od 1. do vključno 25. septembra t. l. vsak delovnik od 10. do 12. ure.

Vpisovanje v slovensko drž. učiteljske v Trstu (Piazzale Gioberti 4) se začne 2. septembra in se zaključuje 25. septembra.

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja s slovenskim učnim jezikom v Dolini sporoča, da se bo začelo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 dne 1. septembra in se bo zaključilo dne 25. septembra. Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto Vecchio št. 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi oglasni deski.

GLASBENA ŠOLA SPM VPISOVANJE

lanskih in novih gojencev je pričelo v ponedeljek 16. t. m. in traja dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure v ulici Machiavelli 22-II., kjer so na razpolago tozadevna pojasnila.

Ravnateljstvo Drž. nižje Trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu — Piazzale Gioberti 4 — sporoča, da se vpisovanje za šolsko leto 1957-58 prične 2. septembra t. l. in traja do vključno 25. septembra. Tajništvo je odprto vsak delovnik od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je čas za vpisovanje do 20. t. m.

Vpisati se morajo vsi tisti, ki so že obiskovali šolo, in tudi tisti, ki so opravili sprejemni izpit v poletnem roku. Navodila vpisa dobite v tajništvo šole — ul. delle Scuole Nuove 14 — vsak dan od 10. do 12. ure.

Mladinski literarni natečaj

SLOVENSKA PROSVETNA MATICA razpisuje, kot običajno, nagradni literarni natečaj. Najboljši prispevki bodo objavljeni v božični številki »Demokracije« v prilogi UTRIPI. Prva nagrada 3.000, druga 2.000, tretja 1.000 lir in naslednje v obliki knjižnega daru.

Prosimo vse sodelavce, da nam pošljejo gradivo pred 10. novembrom t. l. na naslov uprave »Demokracije«, ul. S. Anastasio 1-c - Trst.

Slov. prosvetna Matica - Trst

SLOV. PROSV. MATICA V TRSTU vabi

na zanimivo predavanje dr. Branka Agneletta pod naslovom

Moj letošnji izlet po Skandinaviji

s predvajanjem skioptičnih slik in filmov v sredo 2. oktobra ob 20.30 v prostorih SPM v ul. Machiavelli št. 22-II.

Ker je predavanje prav v današnjih časih zelo pomembno, se udeležencem nudi prijeten, poučen in zabaven večer.

Odbor SPM